

Sikadysenteria

Aiheuttaja:

- Bakteeri *Brachyspira hyodysenteriae*
- Tunnetaan useita eri serotyypppejä
- Samassa *Brachyspira*-suvussa myös muita, mahdollisesti ripulia aiheuttavia lajeja kuten *B. pilosicoli* ja *B. intermedia*.

Esiintyvyys:

- Tautia esiintyy yleisesti sikatalousmaissa kaikkialla maailmassa.
- Tauti voi aiheuttaa sian lisäksi oireita marsuilla, hiirillä ja untuvikoilla.
- Taudin kantajina voivat toimia em. lisäksi koirat, linnut, kärpäset tai rotat. Hiiret voivat kantaa bakteeria suolistossa 6 kk ja rotat 2 kk. Muut eläimet toimivat lähinnä vektorina siirtäen tartunnan aiheuttajaa paikasta toiseen.

Leviäminen:

- Tauti tarttuu eläimeen bakteeria sisältävän ulosteen välityksellä.
- Eläin voi toimia taudin kantajana ilman oireita tai sairastumisen jälkeen vähintään 90 vrk.
- Tauti voi levitä ihmisen mukana likaisissa saappaissa tai työvälineissä tai likaisten kuljetusautojen mukana.
- Tartunta voi levitä 90 %:iin vieroitetuista porsaista ja kuolleisuus voi nousta 30 %.
- Bakteeri säilyy hyvin lietelannassa; sen on todettu säilyvän jopa 112 vrk lämpötilasta riippuen.
 - Tutkimuksien mukaan 5°C:ssa bakteeri säilyy lannassa 60 vrk ja 25°C:ssa 7 vrk ja 37°C:ssa alle 24 h.
- Maaperässä bakteerin on todettu säilyvän 18 vrk 4°C:ssa, 10 päivää 10°C:ssa. Jos maaperässä oli lantaa mukana, niin bakteeri säilyi 78 päivää.
- Säilyy pH-alueella 4–10

Itämisaika (tartunnan saamisesta mahdollisten oireiden alkamiseen):

- Voi vaihdella, mutta tavallisesti 10–14 vrk

Oireet:

- Aiheuttaa ripulin tavallisesti 15–70 kg:n painoisilla sioilla, mutta muunkin ikäiset eläimet voivat sairastua. Riskiryhmässä ovat myös ulkona pidetyt emakot.
 - Tauti alkaa usein keltaisella – harmaalla löysällä ulosteella, joka myöhemmin muuttuu limaiseksi. Ripuliulosteessa on myös usein mukana verta.
 - Ripuliin voi liittyä kuumeilua (40–40,5°C) ja mahakipuja (eläin seisoo selkä köyryssä ja potkii mahaansa).
 - Taudin edetessä eläin kuivuu, ja se voi kuolla nestehukkaan.

- Pikkuporsailta tauti aiheuttaa limaisen ripulin, johon ei yleensä liity verisyyttä.
- Rääpäleporsaiden määrä voi kasvaa.
- Kroonisessa muodossa eläin voi laihtua tai tauti voi olla myös oireeton.

Hoito:

- Sairastuneet eläimet hoidetaan tarvittaessa antibiootein (mikrobilääkkeiden käyttösuositusten ja herkkyysmäärittäysten mukaan).
- Taudin saneeraus

Diagnoosi:

- Tyypillinen taudinkuva varmistetaan näytteenotolla.
- Viljely: Laboratoriosta tilattavilla topsitikuilla erityiselatusainekuljetusputkiin – eläinlääkäri ottaa joko elävistä eläimistä tai raadonavauksessa.

Taloudellinen merkitys:

- Tappioita syntyy kuolleisuudesta, kasvun hidastumisesta, rehun käyttökyvyn heikkenemisestä ja lääkityksistä.

Ehkäisy:

- Ostoeläimille karanteeni
- Tautisulku sikalaan, ettei taudinaiheuttaja kulje sikalan sisälle saappaissa
- Vierailijoille sikalan omat suojarusteet
- Lastaustila lähteville eläimille
- Jyrsijöiden torjunta, koska ne voivat levittää tautia
- Kertatäyttyisyys osastoissa, erätaukopesut
- Lietekanavien ylitäytymisen estäminen ja säännöllinen tyhjentäminen erien välillä

Vastustus:

- Elinkeino vastustaa tautia ja mikäli kansallisen tason pitopaikkaan tulee dysenteria, tauti saneerataan. Taudin saneerausta varten kannattaa hoitaa vakuutukset kuntoon.
- Saneeraukseen voi kuulua esimerkiksi sikalan tyhjentäminen, puhdistus- ja desinfektioimenpiteet sikalassa ja sikalan ympäristössä, jyrsijöiden hävittäminen sekä lannan käsittely tilakohtaisen saneeraussuunnitelman mukaisesti.

Lähteet mm.:

- Alvarez-Ordóñez et al., 2013, Swine Dysentery: Aetiology, Pathogenicity, Determinants of Transmission and the Fight against the Disease.
<https://doi.org/10.3390/ijerph10051927>
- Swine dysentery due to *B. hyodysenteriae* – a re-emerging problem worldwide. 2020.
<https://www.veterinaryirelandjournal.com/focus/168-swine-dysentery-due-to-b-hyodysenteriae-a-re-emerging-problem-worldwide>